

SPORT

1. "Ma olen kommunist. Loomulikult olen ma kommunist. Kommunism on tugev. Alguses pidasin ma ennast pigem sotsiaaldemokraadiks ja arvasin, et maailma tuleb paremaks teha väikeste sammudega, nii aeglaselt, et progress oleks pea märkamatu. Ei. Sellel pole piisavalt jõudu. Tugevalt peab pihta andma. Tuleb teha revolutsiooni." Mis nimega ja kus riigis 2019 aastal turule toodud arvutimängu arvustus algas nende sõnadega?

2. Oktoobris 2019 jooksis keenlanna Brigid Kosgei naiste maratoni maailmarekordiks 2 tundi 14 minutit ja 04 sekundit. Mis koha see annaks Eesti meeste maratonijooksu kõigi aegade edetabelis?

3. See Euroliiga vanimaid korvpalliklubisid asutati juba aastal 1944. Klubi sai oma nime kuulsa lahingu järgi, mis määras mitmete riikide saatuse. Klubi nimi tähendab eesti keelde tõlgituna rohelist metsatukka. Kodumaal on klubi võitnud 20 meistritiitlit ja ühe Euroopa meistritiitli. Nimetage see klubi.

4. Kes oli esimene naiskõrgushüppaja, kes ületas 2 m kõrguse, Berliinis aastal 1977?

5. Mis bänd esineb?

KINO

6. 2018 aasta vaadatumate filmide TOP 3 oli hõivatud Marveli toodanguga. Esikohal oli Avengers "Infinity War" ja kolmanda positsiooni hõivas Deadpool 2. Küsime nende vahele platseerunud filmi nime. Filmis säras teiste hulgas Lupita Amondi Nyong'o, kes on saanud mõned aastad tagasi parima kõrvalosa Oscari (12 aastat orjana) ja kuulutatud ajakirja People poolt ka planeedi kaunimaks naiseks. Küsitav film oli nomineeritud 6-le Oscarile, võttis ta neist pooled.

7. Suurbritannias toodetud multifilmi Põrsas Peppa ühe osa näitamine keelati Austraalias kuna peategelasele õpetati midagi, mis ei ole Austraalias üldse mõistlik, mõnel juhul isegi eluohtlik. Mida Peppale õpetati? Eestis näiteks ei ole põhjust seda osa keelata.

8. Simpsonite sarjas on aegade jooksul toimunud mitmeid sündmusi, mis hiljem on juhtunud ka reaalses elus. Trumpi saamine USA presidendiks on vast kõige kuulsam neist. Teise hooaja 9. episoodis protestisid Springfieldi elanikud Taaveti alasti kuhu vastu soovides seda riietada. 26 aastat hiljem (2016) toimus aga ühes maailma suurlinnas realselt sellise sisuga rahvaküsitlus. Mis linnas?

9. 2019 aasta märtsis avati Muumide esimene ja seni ka viimane teemapark väljaspool Soomet. Kannab ta nime "Metsä". Mis riigis see avati?

10. Kes on pildil?

VARIA

11. Nädalavahetusel tähistati Eestis ja Põhjamaades isadepäeva. Päeva tähistatakse maailmas eri aegadel läbi aasta, suurem osa teeb seda juuni 3. pühapäeval. Millal tähistatakse isadepäeva aga Venemaal?

12. Ühine nimi? Los Angeleses 1979 asutatud varane *doom metal*-bänd, söögikoht aadressil Telliskivi 61b, isik arvatavate eluaastatega u. AD 290 – 303 (pildil), arhitektuurimälestis Prahhas.

13. Mis aasta?

- *Nature* avaldab Francis Cricki ja James Watsoni artikli, milles kirjeldatakse DNA kaksikeeliksi struktuuri
- *Pravda* "paljastab" juudi soost arstide "vandenõu" parteijuhtide tapmiseks
- Hugh Hefner laseb trükki *Playboy* esimese numbri

14. Riigikogu liikemete elukutsetest on koostatud Riigikogu kodulehel nimekiri, kust võib leida n-ö top 10. Esikohal on juristid (10). Teist ja kolmandat kohta jagavad kaks elukutset, kummalgi 9 esindajat. Neljandal koha on ökonomist (7), viiendal insener (6), kuuendal ajakirjanik (5) ja seitsmendal-kaheksandal finantsist ja politoloog (4). 9. kuni 12. kohta jagavad võrdselt 3 esindajaga igaüks filoloog, haldusjuht, näitleja ja sõjaväelane. Nimetage teist ja kolmandat kohta jagavad elukutsed.

15. Täna 25 aastat tagasi toimus sündmus, mille suur mõju Eesti ühiskonnale kestab tänini ja arvata on, et ka edaspidi. Sündmusega koos kadus üks teine sarnane nähtus. Mis sündmus?

LOODUS

16. Vanarahval käis üks taimenimetuse sageli mitme erineva taimeliigi kohta. Küsime ühist nimetust, mida tarvitati kolme välimuselt õige erineva taimeliigi kohta: keskmine värihein (*Briza media*, rahvapäraselt veel nt *hallihein*, *ehmatuse rohud*, *tuulerabajuserohed*); mõru vahulill (*Polygala amarella*, ka: *metsakaebus*, *kõõmahein*, *päevalill*); pääsusilm (*Primula farinosa*, ka: *obusekuselill*, *neitsitina*, *rootsikuning*). Küsitavat nime kannab veel üks muusikaline kollektiiv ja alates 2019 juunist üks Tallinna tramm.

17. Küsime kosmopoliitset, suure majandusliku ja keskkonnakaitselise tähtsusega taimeperekonda, milles on kirjeldatud ligi 400 liiki. 2013. ilmunud raamatus "Eesti" on ära toodud 38 kodumaist liiki. Kuigi rühmana on nad lihtsalt äratuntavad, on mõnede liikide eristamine jõukohane vaid spetsialistidele. Eestis leidub küsitavaid ohtralt ning siin tegutses ka üks nende uurimise klassikuid Edmund Russow (1841 — 1897). Tema arvel on seitse Eesti materjali põhjal kirjeldatud ... liiki, kaheksanda nimetas G. C. Girgensohn Tähtvere soost kogutud materjali põhjal. Neli liiki on Eestis kaitse all.

18. Selle toote määravad koostisosad on sarepta kapsasrohu (*Brassica juncea*) seemned ja tooreste viinamarjade mahl (*verjus*) või valge vein. Küsitavas nimetuses sisaldub linna nimi, kus seda 1856. aastal valmistama hakati (2008 seisuga 250 000 elanikku koos eeslinnadega), aga tegu pole kaitstud asukohatähisega: enamuse ... toodetakse mujal ja kasutatakse põhiliselt Kanada päritolu seemneid.

19. Riigikantselei ja statistikaamet on loonud veebirakenduse, mida tutvustatakse nii: "Kuidas meie riigil läheb? Vastuse sellele küsimusele saab edaspidi igaüks mõne sekundiga. Enam pole vaja tuhnida tabelites ega graafikutes, ei pea tundma poliitikat ega riigi juhtimise aluseid." Graafikutes tuhnimise asemel saab kasutaja klikkida stiliseeritud puulehtedele, mille värv näitab erinevate näitajate hetkeseisu võrreldes kolme arengukavaga: säästva arengu riiklik strateegia „Säästev Eesti 21“, programm „Eesti 2020“ ja Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm. Rakendusel on ka uhke nimi - milline?

20. Krääksub *Nucifraga caryocatactes* – Eestis ebaühtlaselt levinud väikesearvuline haudelind, keda leidub rohkem maa lääneosas. Septembris viibivad nad tihti sarapikes, sest sügiseses toidusedelis on tähtsal kohal pähklid. Kuidas on krääksuja eestikeelne nimi?

TEADUS, TEHNIKA

21. Element aatomnumbriga 55 on hõbedase-kuldse läikega pehme metall, mille sulamistemperatuur on vaid 28.5 °C. Elemendi avastasid Bunsen ja Kirchhoff 1860 aastal Dürkheimi mineraalveest ja andsid sellele nime iseloomulike eresiniste spektrijoonte järgi. Küsitava elemendi stabiilse isotoobi abil on defineeritud sekund (SI ühik). Põhiline kaevandaja on Kanada, toodangu mahukaim kasutusvaldkond on naftapuuraudude rajamisel määrdevedelikes.

22. Frederic Tudor (1783 — 1864) algatas suure äri teatud saadusega. Hoolimata algelisest tehnoloogiast, kaasaegsete pilgetest ja võlavanglasse sattumisest õnnestus tal sisse seada *selle* masstootmine Uus-Inglismaal, kust *seda* eksporditi aina kaugematesse paikadesse. 1833. aastal jõudis esimene saadetis Indiasse, kus leiti eriti kasumlik turg. 1856. aastaks veeti seda Bostonist 43 välismaisesse sihtkohta, sh Hiina, Jaapan, Austraalia. Tudor, "Bostoni-kuningas", suri rikka mehena. Alles 20. sajandi alguses jahutas tehnoloogia areng tema poolt üles köetud turu maha. Millega Tudor äritses?

23. Küsime Soome ettevõtet, mis tootis omanimelisi mobiiltelefone. Asutatud 2011, praeguseks pankrotistunud. Telefonid kasutasid vabavaral põhinevat Sailfish operatsioonisüsteeme, mis võeti kasutusele ka mõne muu tootja poolt, erilist edu saavutamata. Ettevõtte asutajateks olid Nokiast lahkunud insenerid.

24. on laialt tuntud fototehnika kaubamärk, mille ajalugu on üsna keeruline. Kaubamärk kuulus esialgu Zeissi Saksa DV harule, 1957 omandas selle Asahi Optical, mis kasutas seda oma kõige kuulsamatel toodetel. Alles 2002 sai Asahi Opticali ametlikuks nimeks. 2006 sai emafirmaks Hoya, mis aga vaevalt viis aastat hiljem müüs kaameratööstuse Ricoh'le. Tänapäeval toodab Ricoh brändi all fototehnikat ja binokleid, Hoya meditsiiniaparaate, TI Asahi maamõõtmiseadmeid ja Seiko prillikleide. kaameraid on oma nime all (suurema eduta) turustanud Samsung. Mis kaubamärk sobib lünkadesse?

25. Selle relva mõtlesid välja hiinlased. 1044 ilmunud sõjanduskäsiraamat kirjeldab neid püssirohul põhinevaid relvi. Euroopasse jõudis see relvatüüp araablase kaudu ja seda kasutati peamiselt kindluste piiramisel. Nimetuse saigi relv hispaania keele kaudu. Alguses üsnagi raske (0,7-1,5 kg) relv muutus ajapikku kergemaks. Spetsiaalsed sõdurid tegelesid just selle relvaga ja neile kehtisid erilised nõuded (pikkus ja hulljulgus). Nad on kandnud ka erisuguseid peakatteid. 18. sajandil loobuti neist relvadest, kuid I MS ajal oli neist jällegi palju kasu. Sakslastel oli neid sõja algul umbes 170 000, brittidel kulus neid 1914 nädalas 2500. Mis relvast on jutt?

KULTUUR

26.
*Päikeses labidaterasid vilgub,
higi põskedelt pärlina tilgub,
tuules lendavad vallatud salgud-
nüüd talgud meil, hõissa, talgud!*

Need read on pikema poemi algusest. Tervikteos on vähetuntud, aga mõnda tagumist salmi (veidi kohendatud sõnadega) suudab iga tavaline eestlane mingil tasemel esitada. Poem põhineb tõestisündinud lool: 9. juunil 1946 olla ligi 800 noort kogunenud nn. sotsialistlikele talgutele. Raiuti võsa, kaevati kraave ja traktor hakkas kohe kündma: soost sai põllumaa. Kell kaks päeval algas pidulik osa - miiting, kus kõnelenud Nikolai Karotamm hindas üritust kõrgelt. Tehti teatavaks töövõistluse võitjad. Peale miitingut esinesid laulukoorid, toimus köievedu ja näitemäng. Lõpuks toimus pidu, tantsuks mängis orkester ja külapillimehed. Kelle poem ja milline üldtuntud teos on sellest vormitud?

27. Hiljuti ilmus triloogia "Mujal kodus" kolmas raamat. Esimene osa ("Pariis. Kaksikümmend viis aastat hiljem") ja teine osa ("Aaker") tegevus toimub vastavalt Pariisi ja Kanadas. Kolmanda osa keerleb lõpmatuse ümber. *"Tempo on väga tähtis asi. Kui enda tempo ja rütmi kätte saab, siis võib seda lugeda ükskõik kuidas, aga ta elab"*, kommenteerib autor ise oma raamatut. Nimetage raamat ja autor.

28. Kes on piltidel olevate maalide autor? Teine neist on autoportree.

29. Kelle foto? Teadlane ja kirjanik, eluaastad 1932 - 2016.

30. Mis bänd?

GEOGRAAFIA

31. Linn Saksamaal Alam-Reinimaal, Põhja-Rein-Vestfaali liidumaal, samanimelise piirkonna pealinn. Siin elab 51 845 inimest. Linna kohal kõrgub Schwanenburgi loss, omaaegne hertsogiresidents. Loss on seotud Luigerüütli legendiga, mille põhjal Richard Wagner oma kuulsa ooperi kirjutas. II MS päevil asus linnas natside sidesüsteemi Knickebein üks kahest raadiojaamast. Telemast asub siin praegugi. Linnast on pärit mitmeid tuntud ajaloolised isikud. Tuntud revolutsionäär parun de Cloots sündis siin 1755. Praegune Saksamaa keskkonnaminister Barbara Hendriks on siin sündinud. Marssal Joachim Murat' valitses siin mõnda aega. Prantsuse kuninga Louis XII ema ja Henry VIII neljas naine pärinevad samuti sellest linnast. Mis linn?

32. Kus asus pildil olev Peetri kirik? Selle kividest ehitati raudteejaam.

33. Karl Dehio oli Tartu Ülikooli vilistlane (õppis 1870-1876), professor (1886-1917) ja rektor aastal 1917. Kuulus oli ka tema tütar Elisabeth (Else) Hueck, kes sai tuntuks oma noorpõlve kajastava romaaniga "Liebe Renata" (1955). Nende kodumaja, mida paljud saksa turistid aeg-ajalt endiselt Tartus otsimas käivad, valmis 1891 toonases linnaservas. Kus asub Renata kodumaja?

34. Küsime kahte teadlast, neist üks eestlane, kelle järgi nimetatakse hüpoteetilist pilve Päikesesüsteemi äärealadel, kust arvatakse pärinevat Päikese ümber tiirlevad komeedid. Kaugus Päikesest u 50 000 astronoomilist ühikut.

35. Mis on isobaat?

AJALUGU

36. Liivimaa aadel nõudis 17. sajandil Rootsi valitsuselt täiendavaid privileege. Oma nõudmiste toetuseks toodi väide kohaliku aadlimehe Heinrich Wrede eneseohverdusest 17. septembril 1605. Mida Wrede tegi?

37. Aegade jooksul on paljud valitsejad käinud teistel maadel rüüstamas ja soomust tegemas. Alati pole see riskivaba tegevus ja nii mõnigi kord jääb keegi mullatoidule. Aastal 600 juhtus nii at Steini nimelises kohas selle kuningaga. Ta maeti Adalsysla nimelisse kohta. Nimetage selle kuninga nimi.

38. Ehitusmäärused on läbi aegade segadust ja kaebusi tekitanud. Tänapäeval püütakse nii mõnelgi pool alkopoode ja ööklubisid koolimajadest ja lasteaedadest eemal hoida. Keskaegses Tallinnas oli keelatud ehitada üht liiki rajatisi kirikaiale (ja tänavale) lähemale kui 5 jalga. See teeb siis umbes 1,5 m. Mis ehitised need olid?

39. "Mitte kunagi pole üks ja seesama vaim olnud paremini suuteline nii erinevateks asjadeks nagu kuuletumine ja valitsemine. [-] Ülima hulljulgusega hädaohtudele vastu minnes oli ta hädfahtudes endis ülimalt kaalutlev. [-] Niihästi ratsa- kui jalameeste hulgas oli ta kindlasti esimene; eesotsas läks lahingusse, viimasena lahkus alustatud lahingust. Selle mehe niivõrd suurtest voorustest ei jäänud maha tema hirmsad pahed: ebainimlikkus, julmus, sõnamurdlikkus, mis oli hullem puunlase omast, mitte mingit tõde, mitte midagi püha, ei mingit kartust jumalate ees, ei mingit vandepidamist, ei mingit südametunnistust". Keda kirjeldab Livius sellisena oma "Linna asutamisest alates" XXI raamatus?

40. Mis bänd esineb?

VASTUSED

1. Disco Elysium, Eesti
2. 3. koha. Eespool oleks Pavel Loskutov (2002 aastal 2.08.53.) ja Tiidrek Nurme (2019. aastal 2.13.40)
3. Žalgiris
4. Rosemarie Ackermann
5. Talking Heads
6. Black Panther
7. Selles osas õpetati Peppat, et ämblikke pole vaja karta aga Austraalias on ka surmavalt mürgiseid ämblikke (nt lehterämblikud).
8. Sankt-Peterburg
9. Jaapan, Hanno (40 km Tokiost).
10. Zoe Wanamaker
11. 23. veebruaril, varasem Nõukogude Armee aastapäev, praegune Isamaa kaitsja päev.
12. St Vitus
13. 1953
14. Ajaloolane, ärijuht
15. Asutati Eesti Reformierakond (kadus tema eelkäija Eesti Liberaaldemokraatlik Partei)
16. Ellerhein (tramm nimetati tütarlastekoori, mitte otse taimede järgi)
17. turbasammal (*Sphagnum*)
18. Dijoni sinep
19. Tõetamm (vt tamm.stat.ee)
20. Pähklimänsak
21. tseesium, Cs
22. jää (jääd lõigati järvedelt ja pakiti suurte plokkidena algul heina, hiljem saepuru sisse, müüdi nii jahutamiseks kui jookidesse)
23. Jolla OY
24. Pentax
25. granaat
26. Debora Vaarandi, "Saaremaa valss" (algne poem kannab nime "Talgud Lööne soos")
27. Tõnu Õnnepalu "Lõpmatus. Esimene kevad".
28. Winston Churchill
29. Umberto Eco
30. Tartu popi ja roki instituut
31. Kleve
32. Narva Peetri kirik
33. Kassitoome nõlval, Oru tn 2, endine Linnamuuseum
34. Ernst Öpik, Jan Oort (Öpiku-Oorti pilv)
35. Samasügavusjoon, joon kaardil, mis ühendab sama sügavusega punkte
36. Laenas kuningas Karl XI oma hobuse ja päästis Salaspilsi (Kirchholmi) lahingus kuninga elu.
37. Ingvar
38. Käimlad ja laudad
39. Hannibal
40. Röövel ööbik